

“DET FÅR MIG TIL AT FØLE MIG HJEMME”
 NÅR UNGE FLYTTER HJEMMEFRA,
 OG HVORDAN DE SKABER TILHØRSFORHOLD ET NYT STED

Af Mette Lykke Nielsen, Mette Toft Rønberg
 & Niels Ulrik Sørensen¹

Ungdommen er en livsfase, der er præget af mange overgange. Et eksempel på en sådan overgang er, når unge flytter hjemmefra. Med udgangspunkt i begrebet “belonging” (at høre til/tilhørsforhold) undersøger denne artikel, hvilke forhold der har betydning for, at unge etablerer en oplevelse af at høre til – eller ikke at høre til – det sted, hvor han/hun flytter hen efter flytning fra barndomshjemmet. Udgangspunktet for artiklen er, at oplevelsen af at høre til et sted, eller i livet som sådan, ikke er givet, men derimod er “performativt” (Bell, 1999; Cuervo & Wyn, 2017).

Det empiriske udgangspunkt for artiklen er et longitudinelt interviewstudie med 36 danske unge mellem 17 og 25 år, som forfatterne har fulgt igennem 12 måneder under deres overgang fra hjemme- til udeboende. I interviewene fortæller de om den periode, hvor de flytter fra deres barndomshjem, og om de følelser og tanker, de gør sig i den forbindelse. Artiklen undersøger de unges affektive og flertydige relationer til steder, materialer og mennesker, der får betydning for de unges oplevelse af at høre til – eller ikke at høre til – det sted, de flytter hen. I artiklen sætter vi særligt fokus på den betydning, som unges forhold til barndomshjemmet har for de måder, de unge aktivt forsøger at skabe et tilhørsforhold til et nyt sted. Artiklen nuancerer i forlængelse af dette begrebet om “belonging” ved at pege på, at unges måder at skabe tilknytning til et nyt sted er performativt og i høj grad skabes med afsæt i de oplevelser af tilknytning, eller mangel på tilknytning, til barndomshjemmet, som de bærer med sig ind i voksenlivet.

Nøgleord: belonging, tilhørsforhold, unge, flytteproces, transition

1 Mette Lykke Nielsen, lektor, Institut for Kultur og Læring, Center for Ungdomsforskning, AAU, mln@hum.aau.dk.
 Mette Toft Rønberg, post.doc., Institut for Kultur og Læring, Center for Ungdomsforskning, AAU, mtr@hum.aau.dk.
 Niels Ulrik Sørensen, lektor, Institut for Kultur og Læring, Center for Ungdomsforskning, AAU, nielsus@hum.aau.dk.

1. Indledning

17-årige Laura er fra den lille danske ø Ærø. Hun er flyttet fra øen for at gå på en uddannelse, der ikke findes på øen. Laura har en blog, hvor hun skriver om sine oplevelser. Et af hendes indlæg har titlen “Om at bære barndomsbyen med sig”. I den skriver hun:

“Selvom det er i det hus, jeg har boet, er det ikke kun det, som er mit hjem. Hele øen er mit hjem; huset, haven, gaderne, strandene, skovene, skolen og ikke mindst menneskene er mit hjem. Ens hjem er der, hvor hjertet er, og mit hjerte er ikke i det gamle hus alene, mit hjerte er i hele øen, eller rettere sagt er hele øen i mit hjerte. Jeg er taknemmelig for at have fået lov til at vokse op på Ærø, for havde jeg ikke det, var jeg aldrig blevet til den, jeg er i dag.”

[<https://lminside.dk/baere-barndomsbyen/#more-2869>] [06.01.2018]

På bloggen beskriver Laura også, hvordan hendes nye hjem på et kollegium er fyldt med ting fra Ærø; plakater, stofnet og delikatesser. I teksten reflekterer hun selv over, hvorfor hun har valgt at fylde sit nye hjem med ting fra Ærø. Hun skriver: “Den tryghed i øens fysiske rammer og sociale fællesskab må være den, jeg har taget med i form af tingene.”

På bloggen reflekterer Laura over, hvordan det er at flytte fra sit barndomshjem, og det er også omdrejningspunktet for de interviews, der indgår i denne artikel. I artiklen har vi udvalgt citater fra otte forskellige unge, der fortæller om den periode, hvor de flytter fra deres barndomshjem, og de følelser og tanker, de gør sig i den forbindelse. Med udgangspunkt i disse interviews og vores øvrige datamateriale undersøger vi de følelser af tilhørsforhold, som Laura fortæller om. Vi fokuserer mere specifikt på, hvad det er i unges liv, der får betydning for, om de kommer til at høre til et nyt sted i den proces, hvor de flytter hjemmefra.

2. Problemstilling

Med udgangspunkt i det teoretiske begreb “belonging” (at høre til/tilhørsforhold) (Bell, 1999; Cuervo & Wyn, 2017) sætter vi fokus på de måder, som unge etablerer “belonging”. Vi undersøger nogle af de affektive, materielle og relationelle processer, der er involveret i de unges flytteprocesser, samt hvilken betydning, det har for de unges oplevelse af at høre til eller ikke høre til. Mere specifikt undersøger vi, hvilke forhold der har betydning for, at unge etablerer en oplevelse af at høre til det sted, hvor han/hun flytter hen efter fraflytning fra barndomshjemmet. Udgangspunktet for at svare på spørgsmålet er en understregning af, at oplevelsen af at høre til et sted, eller i livet som sådan, ikke er givet, men derimod er “performativt” (Bell, 1999;

Cuervo & Wyn, 2017). Bell skriver i den forbindelse: “(...) one does not simply or ontologically ’belong’ to the world or to any group within it. Belonging is an achievement at several levels of abstraction” (Bell, 1999, p. 3).

Med udgangspunkt i interviews med 36 danske unge spørger vi således, hvordan disse unge skaber tilhørsforhold til det sted, de flytter hen. Vi undersøger de affektive og flertydige relationer til steder, materialiter og mennesker, de skaber, og som får betydning for deres oplevelse af at høre til – eller ikke at høre til – det sted, de flytter hen. I artiklen sætter vi særligt fokus på den betydning, som unges forhold til barndomshjemmet har for den måde, som de unge aktivt forsøger at skabe et tilhørsforhold til et nyt sted.

3. Baggrund: At flytte hjemmefra

Ungdommen er en livsperiode, der skyder sig ind mellem barndommen og voksenlivet. Hvornår den livsperiode starter, og hvornår den slutter, er der ikke noget endegyldigt svar på. Det har ændret sig gennem historien og fortsætter med at ændre sig, fordi ungdom som livsfase altid må ses i lyset af den samfundsmæssige udvikling, som er med til at forme den (Mørch, 2010). Det er karakteristisk for denne livsperiode, at det er en periode med mange overgange til nye livssituationer, og at disse overgange kan være forbundet med en vis usikkerhed eller utryghed (Pless, 2009). Overgange kan forstås som perioder i livet “hvor hverdagens trummerum afbrydes og erstattes af en usikker og ustabil tid med forandring” (Winther-Lindqvist, 2010, p. 150). Et eksempel på en sådan overgang er, når unge flytter hjemmefra. Hvert år flytter cirka 90.000 danske unge mellem 15 og 29 år hjemmefra. De er i gennemsnit 21 år, når det sker (Danmarks Statistik, 2018).

Når unge flytter hjemmefra, forstås det ofte som en helt central del af en lineær fremadskridende progression i ungdomslivet (Roberts, 2013). Den unge bevæger sig i denne forståelse skridt for skridt hen imod en større grad af selvstændighed og et mere selvstændigt voksenliv. Det kan forstås som en udviklingsproces eller transition fra ét sted i ungdomslivet til et nyt, hvor relationer til forældre og venner ændrer sig som en del af den geografiske og rumlige adskillelse. Farrugia og Wood (2017) argumenterer i den forbindelse for, at “lineær udvikling over tid” fungerer som en helt fundamental ontologisk og epistemologisk kategori, når vi ønsker at forstå unge. Forestillingen om en “lineær progression” i ungdomslivet giver adgang til en normativ vurdering af, hvorvidt den unge nu har nået de kulturelt forventede udviklingsmæssige “milepæle” i ungdomslivet (ibid., p. 209).

Men samtidig er det et generelt kendetegn ved den aktuelle generation af unge, at rækkefølgen af de begivenheder, der udgør et ungdomsliv, netop ikke er givet på forhånd. Det er unges fraflytning fra barndomshjemmet et konkret eksempel på. I dag er en flytning fra barndomshjemmet sjældent endegyldig og består ofte af en lang række af forskellige midlertidige boli-

garrangementer, inden den unge etablerer sig med en partner og måske får deres egen familie (Dommermuth, 2009). Som Woodman og Leccardi skriver: "Some transitions, particularly leaving the family home, are increasingly reversible" (Woodman & Leccardi, 2015, p. 57).

Det er således karakteristisk for den aktuelle generation af unge, at der er en stor heterogenitet i rækkefølgen af de begivenheder, der udgør den periode i unges liv, hvor de flytter hjemmefra. Det samme gør sig gældende i forhold til andre livsbiografiske forløb i ungdomsperioden. Kronologien i unges livsløb er blevet individualiseret, mere midlertidig og mere heterogen (Woodman & Leccardi, 2015). Samtidig er mange af de livsbegivenheder, der tidligere kendetegnede ungdomslivet, nu ikke særligt forbeholdt ungdomslivet. Det er ikke forbeholdt unge at uddanne sig, at gifte sig og at etablere sig med en ny familie. Ligesom det ikke er forbeholdt ungdomslivet at etablere sig på arbejdsmarkedet. Nye begyndelser og etableringer kendetegner i stigende grad også voksenlivet (Mørch, 2010).

Man kan i den forstand tale om, at særlige begivenheder i moderne menneskers livsbiografier ikke alene er knyttet til en særlig alder (Sandlie, 2011). Og at kulturelle forestillinger om, hvad der er forventeligt og rigtigt at gøre, når man har en hvis alder, er til forhandling. Når vi i denne artikel sætter fokus på unge mellem 17 og 25 år, er det, fordi det er i denne aldersperiode, hvor unge statistisk set flytter hjemmefra for første gang. Men oplevelsen af at flytte og skulle skabe tilknytning til et nyt sted er et vilkår, der for de fleste vil gentage sig mange gange igennem livet.

4. Forskning om unges flytteprocesser

I en dansk kontekst har vi fundet to studier af unges flytteprocesser. Gram, Hogg, Blichfeldt og MacLaran (2015) undersøger, hvilken betydning mad har for danske unge universitetsstuderende i den periode, hvor de netop er flyttet fra deres barndomshjem. Forfatterne fokuserer på, hvilken betydning mad og spisevaner har for inter-generationelle relationer mellem forældre og børn. De konkluderer, at familierelationer og familieidentiteter produceres og reproduceres gennem en række inter-generationelle praksisser, når unge flytter, således produceres de også gennem forbrug af mad og spisevaner. Det udledes, at unges forbrug af mad og spisevaner ændrer sig markant, når de flytter, men at mad samtidig fungerer som et medierende led mellem dem og deres forældre. I et andet dansk studie undersøger Bengtsson og Mølholt (2018), hvordan unge, der flytter fra deres plejefamilier, skaber fortællinger om at høre til eller ikke høre til. Forfatterne viser, hvordan de unge kæmper for at skabe meningsfulde forbindelser til både mennesker og steder. Skift i sociale sammenhænge, ændringer i bopælssteder og personlige relationer udfordrer disse unges fortællinger om at høre til. Denne gruppe unge tager det ikke for givet at have et hjem, for dem er det et yderst refleksivt og kon-

tinuerligt projekt at skabe et tilhørsforhold til mennesker og steder, hvilket har afgørende betydning for deres ofte sårbare overgang til voksenlivet.

I de andre nordiske lande (Dommermuth, 2009; Guldbandsen, 2002; Juvonen, 2014), i England (Ford, Rugg, & Burrows, 2002; Roberts, 2013; Watt, 2009), Australien (Cuervo & Wyn, 2017) og i USA og Canada (Duff, 2010) har der i de sidste årtier været en stigende forskningsmæssig interesse for at kortlægge og forstå unges flytteprocesser. En gennemgående pointe i denne litteratur er, at unges overgange fra hjemme- til udeboende ikke skal forstås som lineære og forudsigelige. Frem for at se transitionerne som enkeltstående begivenheder, som der har været en tendens til, må vi i stedet forstå dem som “a process of gradual transition” (Beer, Faulkner, Paris, & Clower, 2011, p. 61).

Flytningen fra barndomshjemmet var tidligere ofte mere endegyldig og betød typisk, at den unge etablerede sig med en partner og fik sin egen familie (Guldbandsen, 2002; Lappegård & Brunborg, 2004). Når transitionen fra hjemme- til udeboende i dag er langt mere gradvis og kompleks, skyldes det bl.a. ændringer i kulturelle forestillinger om, hvad der kendetegner det gode liv. Det kan være kulturelle forestillinger og idealer om ungdomsliv, forældreskab og ægteskab. Forskningen peger i forlængelse heraf på en række strukturelle ændringer i den sidste del af det 20. århundrede og den første del af det 21. århundrede, der haft indflydelse på de unges flyttemønstre. Beer et al. (2011) nævner ændringer i relation til indgåelse af ægteskab, familiemønstre, uddannelsesmønstre, ændringer på boligmarkedet, ændringer af arbejdsmarkedet og reformeringer af velfærdsydelser som helt afgørende for, hvordan unges flyttemønstre ændrer sig over tid. Når det for eksempel er blevet vanskeligere for unge at opnå en fast indtægt som følge af ændringer på arbejdsmarkedet (Nielsen, Görlich, Grytnes, & Dyreborg, 2017; Nielsen, Dyreborg, & Lipscomb, 2018), har det den konsekvens, at de unge i dag har en højere alder, før en etablering finder sted (Beer et al., 2011). Det samme gør sig gældende, når flere unge tager stadig længere uddannelser som følge af ændringer i uddannelsessystemet og krav om højere uddannelse (Woodman & Leccardi, 2015). Ligesom mangel på ungdomsboliger, stigende priser på egnede boliger og reduktion i velfærdsydelser rettet mod unge generelt har betydning for unges flyttemønstre (Sandlie, 2011).

Ford et al. (2002) anvender begrebet “housing pathways” om unges flytteprocesser. Forfatterne finder, at den primære motivation for at flytte fra barndomshjemmet handler om arbejdsrelaterede begrundelser, eller at den unge har et ønske om at etablere en større grad af uafhængighed. Roberts (2013) og Sandlie (2011) argumenterer i forlængelse af dette også for, at unge i vid udstrækning flytter for at få eller fastholde uafhængighed og frihed, mens Roberts (2013) peger på, at det, der motiverede de unge til at flytte hjemmefra, overordnet må ses som mangeartede og komplekse motiver.

Roberts (2013) betegner unges flytteprocesser som “housing transitions” og “housing carriers” og kritiserer ligeledes tidligere forskning for at fokusere for meget på unges flytteprocesser som en individuel og lineær fremadskridende proces (Jones, 1995; Mulder, 2009). Den unges netværk har, ifølge Roberts, afgørende betydning for de muligheder, der opstår i den unges liv. Han argumenterer for, at de unge ofte flytter, når der opstår “den rigtige mulighed” (Roberts, 2013, p. 6) for at flytte i den unges sociale netværk.

Mange unge har en social forventning om, at de skal flytte sammen med andre unge (Stevens, 2013). Dette, fremhæver Roberts, er en livsstil, der er betegnende for unge generelt. Ofte er første trin i de unges “housing biographies” at flytte sammen med andre unge for efterfølgende at flytte sammen med en partner (Roberts, 2013). Sandlie (2011) argumenterer i den forbindelse for, at det er vigtigt at skelne mellem midlertidige og mere permanente boligløsninger, idet det har betydning for, hvordan den unge forholder sig til deres “boligetablering”.

5. Metode: Kvalitative interviews

Det empiriske udgangspunkt i denne artikel er et longitudinelt interviewstudie med 36 danske unge mellem 17 og 25 år, som vi har fulgt igennem 12 måneder under deres overgang fra hjemme- til udeboende. Interviewene blev indhentet i forbindelse med forskningsprojektet “Den Gode Overgang” (finansieret af Nordea Fonden) i perioden 2017 -2019.

De 36 informanter består af 17 kvinder og 19 mænd med en gennemsnitsalder på 20,5 år. 22 af informanterne er unge med dansk oprindelse, syv har en etnisk minoritetsbaggrund, seks af interviewpersonerne kommer fra ikke-vestlige lande, og en enkelt er fra Balkan. Inden de flyttede hjemmefra, boede cirka halvdelen af de unge hos deres biologiske forældre. Lidt færre end halvdelen kommer fra skilsmissehjem med forskellige familiekonstellationer, og tre af de unge har en forælder, som er død. Stort set alle informanterne har en eller flere søskende. Blandt informanterne er der en relativt lige fordeling af unge, som kommer fra henholdsvis arbejderklasse og lavere- og øvre middelklasse. Der er ligeledes en nogenlunde lige fordeling af unge, som kommer fra henholdsvis de urbane og mere landlige dele af Danmark. Langt størstedelen af de unge er flyttet til en af de fire største byer i Danmark.

De interviewpersoner, som indgår i denne artikel, blev ligesom de øvrige 28 rekrutteret via henvendelser gennem deres uddannelsesinstitutioner, kollegier, sociale medier og ved brug af sneboldsmetoden (Pedersen, 1998). På baggrund af disse henvendelser meldte de unge sig til at deltage i forskningsprojektet. Det væsentligste kriterium var, at de unge skulle være på vej til at flytte hjemmefra eller for nyligt være flyttet. Derudover blev de rekrutteret med henblik på at få en bred repræsentation i relation til køn, etnicitet, social

baggrund, flyttemønstre, familieformer, boformer, uddannelse og/eller arbejde samt generel trivsel/udsathed og geografisk placering.

De unge blev interviewet over to omgange om selve flytningen, bolig-situation, økonomi, hverdagsliv, trivsel, forældreroller etcetera. Anden interviewrunde med 24 unge handlede i høj grad om det nye hverdagsliv som udeboende og forskellige udfordringer forbundet hermed. I nærværende artikel indgår både interviews fra første og anden interviewrunde.

Interviewene fulgte det semistrukturerede interview, der, ud over at følge den samme interviewguide, giver mulighed for, at nye og uventede perspektiver, der opstår undervejs, bringes ind (Kvale, 1994). Interviewene varede mellem 40 og 120 minutter, og størstedelen af dem fandt sted i den unges hjem. Interviewene blev alle anonymiseret og transskriberet. Interviewpersoner og interviewmateriale er blevet behandlet i overensstemmelse med databehandlingslovgivningen.

Som en del af analyseprocessen er alle interviews blevet kodet i Nvivo. De citater, der er anvendt i denne artikel, er alle kodet under tematikkerne “tilknytning” og “hjemlighed”. Nogle af de spørgsmål, vi stillede under interviewene for at åbne op for disse tematikker, var eksempelvis: “Hvad er et ‘hjem’ for dig?” og: “Har du tænkt over, hvad det er for et hjem, du gerne vil have?” For at åbne for beskrivelser om tilknytning, stillede vi eksempelvis følgende spørgsmål: “Hvem snakker du med om at flytte?” “Hvad tror du, dine forældre tænker om, at du flytter?” og: “Hvordan har du det med dine forældre/søskende?” I analyseprocessen har vi afsøgt mønstre og variationer i informanternes måder at besvare disse spørgsmål på, og i videre forstand etablere tilknytning og hjemlighed på, i deres flytteproces.

De interviewcitater, der er anvendt, er hentet fra interviews med otte unge. Disse interviews er udvalgt ud fra det kriterium, at materialet skulle give os adgang til at belyse diversiteten i unges måder at etablere et tilhørsforhold et nyt sted. Trods det lille udvalg har vi valgt at inddrage citater, der repræsenterer en variation med hensyn til køn, social baggrund, familieformer, uddannelse og generel trivsel. Målet med dette udvalg var at sikre flest mulige nuancer i relation til spørgsmålet om, hvad der har betydning for, at unge kommer til at føle, at de hører til et nyt sted, når de flytter hjemmefra. Analysen af citaterne blev til i en dynamisk og undersøgende proces, hvor læsningen af interviewene og operationalisering af teorier om “belonging” informerede hinanden i en gensidig proces (jf. afsnit om operationalisering af teori nedenfor).

6. Teoretisk udgangspunkt: “belonging”

Når en ung flytter hjemmefra, indebærer det selvsagt, at den unge flytter fra ét sted til et andet. Dette indebærer en bevægelse, hvor den unge flytter sit hverdagsliv fra ét geografisk sted til et nyt. Vi anvender i det følgende be-

grebet “belonging” for at kunne begribe, hvordan unge knytter sig til nye steder efter fraflytning fra barndomshjemmet.

Forskningslitteratur om tilhørsforhold til steder kan ses som en del af en mere generel sociologisk og psykologisk litteratur om tilhørsforhold (“belonging”) og tilknytning (Yuval-Davis, 2006; Lewicka, 2011). I en del forskningslitteraturen, der udvikler eller anvender begrebet “belonging”, behandles begrebet som en optik til at forstå behovet for tilknytning eller et tilhørsforhold som et universelt og eksistentielt menneskeligt behov. Cuervo og Wyn skriver således:

“Decisions to leave school, study, get a job and to enter a partnership with another person are often nuanced by a striving to belong, or to escape a place where one does not belong” (ibid., 2017 p. 225).

“Belonging” rummer den menneskelige længsel efter eller en trang til at høre til og være en del af et fællesskab, skriver Gammeltoft (2014, pp. 231-232). Og menneskelig længsel efter at høre til kan ikke forstås uden en analytisk sensibilitet over for at forstå, at dette involverer affekt. Således skriver Bell: “The term belonging allows an affective dimension – not just being, but longing.” (Bell, 1999, p. 1).

I denne artikel anvender vi ikke begrebet i dets almene forståelse, men i en mere snæver forstand til at undersøge, hvordan unge skaber tilknytning og et tilhørsforhold til *et nyt sted i forbindelse med fraflytning fra barndomshjemmet*. Men også vores mere specifikke undersøgelse af “belonging” involverer en affektiv dimension. I den forstand henter vi inspiration hos Bell (1999) og Cuervo og Wyn (2017). Begge teoretiske bidrag undersøger “belonging” som et performativt fænomen og undersøger således, hvordan unge aktivt skaber mening gennem deres forbindelser til mennesker og steder over tid gennem forskellige livssammenhænge. I den forbindelse skriver Cuervo og Wyn (2017):

“We emphasize the **performative aspect** of belonging across multiple domains of life as a starting point for analyzing how, in a context of increasingly fluid, unstable and mobile lives, young people build meaning through their connections with people and places over time.” (ibid., p. 220)

Vi er således inspireret af den forskningstradition, der ikke anskuer etableringen af tilhørsforhold til nye steder som en indre psykologisk proces. Vi anskuer snarere “belonging” som en følelse, der bliver til over tid (Cuervo & Wyn, 2017), som en performativ proces (Bell, 1999).

I indledningen til denne artikel citerer vi i den forbindelse Laura, der på sin blog skriver om at “bære barndomsbyen med sig”. Laura beskriver, hvor-

dan hun føler et nært tilhørsforhold til barndomsøen og til det fællesskab, hun var og er en del af der. Et tilhørsforhold, som hun bærer med sig ind i voksenlivet. I bogen (*In*)*scribing body/landscape relations* beskriver socialpsykologen Bronwyn Davies (1992) på lignende vis, hvordan hun og hendes søskende vokser op og bliver til som mennesker på måder, som ikke lader sig adskille fra de landskaber, de vokser op i i Australien:

“The landscapes we lived with/in (and our reading of them) shaped our bodies, our mode of walking and running and jumping and breathing and talking and laughing- and sneezing. They scribed us, they (in)scribed us, as much as in our imagining of possibilities as in the actual physical substance of what we were.”
(*ibid.*, p. 22)

Solen, floden, støvet og bjergene: Landskabet konstituerer dem, det “skriver sig ind” i dem. Davies beskriver i citatet, hvordan hendes barndomslandskaber både har betydning for de muligheder, hun som barn forstillede sig, at hun havde i livet, såvel som hende og hendes søskendes fysiske tilblivelse (deres måder at gå, løbe, hoppe, sove på). På et mere abstrakt plan anvender Davies sine barndomserindringer til at skrive sig ud af en binær opdeling af krop og landskab. Pointen er, at kroppe og landskaber ikke kan adskilles.

I denne artikel har vi ikke fokus på, hvordan steder indskrives sig i kroppe. Men Davies’ pointe om, at barndommens forskellige former for tilknytning/belonging bæres med ind i voksenlivet og virker konstituerende for vores forestillinger om, hvem vi er, og hvilke muligheder vi har i livet, tager vi med os ind i artiklens analyser. Vi bearbejder og handler aktivt på disse forestillinger og muligheder, og derved forskydes og omformes de i en performativ proces. Vi kan således hente inspiration hos Davies til at forstå, at unges måder at skabe tilknytning til et nyt sted må ses i lyset af de oplevelser af tilknytning – eller mangel på samme – som de bærer med sig ind i voksenlivet.

7. Stedligt forbundet tilhørsforhold: Operationalisering af teorien

I operationalisering af det teoretiske begreb “belonging” har vi søgt efter diskursive repræsentationer i interviewene, der kobler sig til et begreb om “thick places” [“tykke steder”]. Tykke steder er et begreb, som vi henter hos Duff (2010) og Cuervo og Wynn (2017). “Thick places” er et udtryk for et stedligt forbundet tilhørsforhold, der er opbygget over tid: “Thick places enhance one’s sense or resonant command of placial experience (...) Thick places, in this sense, are made as much as they are discovered; and they are made in and of affect and practice” (Duff, 2012, p. 882). Tykke steder betegner et geografisk sted, hvor der for den enkelte opstår en oplevelse af tilhørs-

forhold til stedet i kraft af en række både affektive og praktiske forbindelser til stedet. Når vi i indledningen citerer en beskrivelse af en ung kvindes tilknytning til Ærø, kan Ærø forstås som et sådan “tykt sted”; et sted, der tillægges en særlig mening i den unges liv, der rummer både en affektiv og en praktisk dimension; her i form af en fortælling om det barndomsliv, der har udfoldet sig på Ærø. Det er en fortælling om tilknytning, hvor affekt og erindring om barndommens hverdagspraksis fletter sig sammen. Cuervo og Wyn (2017) beskriver “tykke steder” på denne måde: “Thick places are those where a series of affective and experiential connections have been made through everyday connections” (ibid., p. 223). Forfatterne peger på, at tilknytning til særlige “tykke steder” i unges liv må forstås som noget, der bliver til i den unges hverdag gennem performativitet, som serier af sammenhænge, der skabes, både gennem unges hverdagspraksisser [vores forståelse af “experimental connections”] og gennem affekt.

Cuervo og Wyn (2017) betragter med inspiration fra Bell (1999) og Duff (2010) hverdagspraksisser som afgørende for “belonging”, men lægger særlig vægt på det relationelle aspekt – både relationen til andre og til steder. Hverdagspraksisser betragtes som vigtige for at skabe “belonging”, fordi de konstituerer de sociale relationer, der er vigtige for oplevelsen af at høre til et sted.

I en operationalisering af teorien leder vi derfor efter diskursive repræsentationer af fire tematikker: unges “*hverdagspraksisser*”, “*affekt*”, “*materialitet*” og “*sociale relationer*”. De fire tematikker kobler sig alle til en skabelse af stedligt forbundet tilhørsforhold og vil i praksis ofte koble sig til hinanden.

Den analytiske opmærksomhed på materialitet og dets betydning for tilknytning og tilhørsforhold opstod i forlængelse af, at Ahmed (2004) gør opmærksom på, at affekt ikke er indlejret eller iboende i ting eller mennesker, men snarere cirkulerer mellem objekter, aktører og tegn (ibid.). Affekt forstås her som noget, der udspringer af møder mellem både humane og nonhumane aktører, objekter og processer (Duff, 2010, p. 885; Ahmed, 2004). Det betyder også, at affektiv værdi tilknyttet en særlig materiel genstand eller et specifikt geografisk sted kan akkumuleres over tid.

Med inspiration fra ovenstående analyserer vi i det følgende otte unges fortællinger om at flytte hjemmefra. Vi leder efter fortællinger om de unges materialitet, hverdagspraksisser, affekt og sociale relationer og undersøger, hvordan de unge selv knytter dette til en følelse af at høre til, eller omvendt ikke at høre til. I det første analyseafsnit fokuserer vi særligt på materialitet, mens vi i de to efterfølgende analyseafsnit fokuserer på sociale relationer.

8. “Pyntetingene gør, at jeg føler mig mere hjemme”: Belonging og materialitet

Christine er 21 år og er vokset op i en kernefamilie på Møn. På trods af at Christine er rigtig glad for sin opvækst, beskriver hun også en følelse af ikke helt at høre til på barndomsøen:

“Jeg føler tit, at jeg ikke rigtig har hørt til, da jeg har haft en anden profil. [] Altså, det der med at være interesseret i politik. [] Jeg har nogle gange haft fornemmelsen af, at jeg ikke følte, jeg hørte til på Møn, fordi der var sgu ikke rigtig det, jeg interesserede mig for.”

Den store interesse for politik fortælles frem som drivkraften for, at Christine flyttede til København for at læse statskundskab. Nødvendigheden af at flytte beskrives som en følelsesmæssig nødvendighed for at komme mere i synk med omgivelserne, end hun oplevede at være på Møn. Hun fortæller om et behov for at passe ind og høre til med de interesser, som hun i interviewet fortæller frem som afgørende for den, hun er, og for det liv, hun ønsker at leve. Behovet for at flytte kobles dels til et affektivt behov, dels til et praktisk behov for at flytte efter uddannelsen.

Christine fortæller, at hun startede med at bo på et værelse hos en tante, fordi hun havde svært ved at finde et permanent sted at bo. Værelset var en midlertidig løsning, og for Christine var det vigtigt at have nogle særlige ting med fra barndomshjemmet for at kunne føle sig hjemme der. Hun fortæller:

“Man er bange for at miste fodfæstet og tryghed, og der havde jeg det lidt svært i starten. Jeg tror også, det er derfor, at jeg skulle have alle de ting med. Altså alle mulige ligegyldige ting, jeg ikke skulle bruge til noget. Altså pynteting, helt ærligt! Men det gav mig bare en tryghed, nå, nu er det mit værelse, det her. Og jeg gjorde nøjagtig det samme, da jeg tog på højskole. Der tog jeg også alt muligt mærkeligt med, fordi det gjorde mig mere tryk og gjorde, at jeg følte mig mere hjemme.”

De velkendte pynteting materialiserer en tryghed, som Christine forbinder med sin opvækst. Ved at have dem stående på sit værelse bidrager de til hendes oplevelse af at føle sig hjemme i sit nye midlertidige hjem. Følelsen af “hjem” og tilhørsforhold opstår, når Christines flytter de ting, som hun har samlet gennem barndommen, og som hun har et emotionelt bånd til, med til det nye hjem. Det hjælper hende til at (gen)skabe en følelse af tryghed og genkendelighed (Ahmed, 2004; Duff, 2010; Winther, 2005) og til at knytte sig til et nyt sted ved at skabe en kontinuitet.

Jesper er 21 år og i lære som tømrer. Han er vokset op i en lille by uden for Viborg sammen med sin storebror, mor og stedfar. Han er for nyligt flyttet ind i en lejlighed, der ligger ti minutters kørsel fra hans barndomshjem. Jesper er meget tæt knyttet til sine forældre, men fortæller, at han flyttede, fordi han fandt det vanskeligt og unaturligt at være underlagt sine forældres regler igen efter en periode, hvor han havde været på højskole. Han beskriver det metaforisk som “at vokse ud af hjemmet”. Så da han fik en læreplads, var det den praktiske anledning til, at han flyttede. For både Christine og Jesper udgør uddannelse således den konkrete anledning til at flytte, men en række mere affektive begrundelser for at flytte følger sig til. I citatet fortæller Jesper om processen med at føle sig hjemme i sin nye toværelses lejlighed:

“Der gik en måneds tid, før jeg begyndte at føle mig hjemme. Jeg skulle lige have de sidste ting på plads. Da den sidste flyttekasse var væk, så følte jeg mig hjemme. Så boede jeg ikke i flytterod mere. Så følte jeg, at det var mit.”

I Jespers fortælling er processen med at gøre den nye lejlighed til et sted, hvor han føler sig hjemme, tæt forbundet med en proces, hvor den nye og fremmede bolig gøres til noget velkendt. I denne proces spiller møbler og ting, som han har flyttet med, en afgørende rolle. Helt konkret etableres hjemligheden ved, at tingene pakkes ud, og flyttekasserne ryddes væk, først da kan en fornemmelse af hjemlighed indfinde sig. Det handler bogstaveligt talt om at komme på plads i lejligheden og om at indrette den med ting, som han har knyttet en særlig affektiv værdi til gennem sin barndom (Ahmed, 2004; Winther, 2005). I begge fortællinger er etableringen af tilhørsforhold til det nye sted en affektiv, materiel og lavpraktisk proces, der blandt andet er knyttet til de ting, som de flytter med fra deres barndom. De skaber “belonging” ved at trække tråde tilbage til deres barndoms “belonging” og skaber på den måde en kontinuitet i overgangen til en ny livssituation.

På lignende vis er det vigtigt for Frederik at indrette sin nye lejlighed, så den bliver “hyggelig”. Han vil gerne tage “energien” fra sit “gamle værelse” med over til sin nye lejlighed, da det, “på den måde føles meget trygt” at være i det nye hjem.

I modsætning til disse unge kommer Jon på 21 år fra en familiebaggrund, hvor der ikke rigtig er noget, som han har lyst til at tage med sig, da han flytter. Jon har et kompliceret forhold til sin mor og en opvækst med mange flytninger, hvor han har boet forskellige steder i landet med moren og hendes skiftende partnere. Det ender med, at Jon bliver smidt ud hjemmefra af en ny stedfar. Til at starte med flytter han med kort varsel ind på et lille værelse på seks-syv kvadratmeter i en forstad til København. Han finder værelset “klaustrufobisk”, da det er så småt, og trives i det hele taget ikke med at bo der. Om værelset fortæller han:

“Der var slet ikke et køkken overhovedet. Altså man kunne ikke vaske noget nogen steder, så skulle du gå ud på toilettet ude i håndvasken og vaske noget der. Og du havde jo bare de der varmeplader, som tog hundrede år om at varme op og hundrede år, før du kunne lave noget.”

Jon har et par utrolig svære måneder, i tiden efter at han er flyttet hjemmefra. Han er arbejdsløs, og fremtiden fremstår sort og håbløs. Han fortæller, at han har svært ved at overskue noget og sover det meste af dagen, da der:

“[...] hverken er et arbejde eller nogen venner, man kunne komme til [...], det blev jo ofte til ingenting. Jeg havde jo hverken energien eller overskuddet eller noget som helst. Jeg var sådan helt lukket af for alt.”

Efter et par måneder finder Jon i imidlertid et job, som han bliver meget glad for. Det bliver samtidig startskuddet til, at han finder et værelse i København i en stor lejlighed sammen med to andre, hvor han med tiden bliver glad for at bo. Jon fortæller, at hans hverdag skifter fra at bestå af ensomhed og tomhed til at blive erstattet af hverdagspraksisser, der opleves som meningsfulde, og af gode sociale relationer. Dette fortælles frem som det, der giver hans liv indhold, og som bidrager til, at han lige så stille kommer til at føle, at han hører til det nye sted.

Jon fortæller, at han ikke har lyst til at tage sin seng og kommode med fra det klaustrofobiske værelse, da der er “alt for mange dårlige minder” knyttet til møblerne. En negativ affektiv værdi er akkumuleret til sengen og kommoden over tid (Ahmed, 2004; Duff, 2010). Jon skiller sig derfor af med møblerne og flytter ind i et møbleret værelse, hvor han kun har nogle småting, såsom tøj og et spejl med sig. I kontrast til det positive forhold, som Christine og Jesper har til deres velkendte ting, skaber Jons gamle møbler en følelse af utryghed, idet møblerne minder ham om svære tider med ensomhed, frustration og afmagt. At skille sig af med møblerne fortælles frem som en symbolsk handling, der indikerer en ny start og et nyt liv og identitet, som han er i gang med at skabe som en del af sin proces med at flytte hjemmefra. “Belonging” bliver her til gennem et brud og ikke ved at skabe kontinuitet.

9. Belonging: Familie og gamle venner

Da der er gået et halvt års tid fra første interviewtidspunkt, flytter Christine sammen med sin gymnasiekæreste ind i en fremlejet lejlighed. Vi møder hende for anden gang, da hun har boet i den nye lejlighed i fire måneder. Christine fortæller, at hun er meget glad for lejligheden og for det område, hun er flyttet til. Hun fortæller, at hun finder det trygt at bo sammen med sin kæreste. Det er rart, at der er en anden person, som kan hjælpe hende, når tingene er svære. Samtidig har hun flere gode højskoleveninder, som bor tæt

på hende, og hun har fået flere nye venner på studiet også. De sociale relationer bidrager til hendes oplevelse af at høre til i sin nye hverdag i den nye by. Christine fortæller, at hun husker en særlig situation, hvor det gik op for hende, at hun var begyndt at føle sig hjemme i København. Hun fortæller:

“Jeg kan huske, da vi var på rustur i oktober, sjovt nok på Møn. Og da vi så kom tilbage til København, så var det sådan “ahh, nu er vi hjemme!” Det var helt vildt underligt. [] Jeg har altid tænkt, at Møn, det er hjemme. [] Det var lidt mærkeligt, men jeg føler mig hjemme her [i København]. Jeg synes tit, at hjem er en følelse. Det behøver ikke at indeholde noget bestemt. Altså selvfølgelig, det er ikke et skur, vel? Men det er tit en følelse.”

Det er først i det øjeblik, Christine vender tilbage til København efter at have været væk, at hun får øje på sin egen følelse af at høre til. Følelsen opstår, når hun vender tilbage til de velkendte hverdagsrutiner, som hun har etableret i København. Det er i mødet med det sted, hvor hun nu føler sig hjemme, at hun kan mærke, at hun har bevæget sig følelsesmæssigt væk fra barndommens tilhørsforhold på Møn. En følelse, der har etableret sig over tid, bliver først tydelig for hende, da hun vender hjem til det nye sted. Hun formulerer selv den transitionsproces, hun har været igennem, som affektiv og relateret til en oplevelse af at høre hjemme. Men samtidig er Christine hjemme hos sine forældre cirka en gang om måneden. Og her slapper hun af. Hun fortæller følgende om relationen til sit barndomshjem og sine forældre efter flytningen:

“Jeg har lagt mærke til, at jeg tit føler mig mere udhvilet, når jeg er hjemme ved min mor og far. [] Jeg føler tit, at jeg er på ferie, [] fordi jeg ikke skal stå for noget. [] Jeg er mere afslappet, når jeg kommer hjem derfra, end når jeg bare har været herhjemme. Jeg ved ikke, om det er naturen, eller hvad det er, der gør det. Men jeg tror mest, det er det der med, at jeg netop ikke har nogen forpligtelser.”

Christine fortæller, at der er flere forskellige forhold, der har betydning for hendes oplevelse af at høre til det nye sted. Hun flytter fra et sted, hvor hun ikke helt føler, at hun hører til (Cuervo & Wyn, 2017). På den måde er transitionen drevet af en længsel efter og et ønske om at etablere sig et sted og blive en integreret del af et fællesskab, hvor hun føler, at hun “passer ind” og føler sig hjemme (Gammeltoft, 2014). Følelsen af at høre til bliver skabt gennem sociale relationer i hverdagslivet. Christine befinder sig nu i et miljø med ligesindede, som deler hendes interesser, og det er afgørende for hendes oplevelse af at føle, at hun hører til. Etableringen af tilhørsforhold er her en affektiv proces, som Christine mærker som en fornemmelse af at føle sig hjemme og høre til. Dette hænger også sammen med etableringen af

hverdagspraksisser (studielivet, at bo med kæresten, huslige gøremål, venner), der udgør Christines nye hverdag (Bell, 1999; Cuervo & Wyn, 2017; Duff, 2010). Men Christine beskriver også hverdagsforpligtelser som udmattende, så når hun vender tilbage til barndomshjemmet, slapper hun af. Det er et forhold, som flere af de unge i vores undersøgelse, som kommer fra velfungerende hjem, fortæller om; at de slapper af, når de kommer tilbage til deres barndomshjem.

Jesper har ligesom Christine en meget stærk tilknytning til sin familie, der bor meget tæt på ham stadigvæk. Han er hjemme at spise hos sine forældre to til tre gange om ugen. Jesper drømmer om fortsat at bo i barndommens område i fremtiden. Han fortæller:

“Viborg har altid sagt mig noget. [...] Det er fredeligt. [...] Jeg vil bare gerne blive boende her, og det er her, alle mine kammerater er. [...] Det er helt klart min familie, der betyder mest. [] Jeg vil gerne være tæt på min familie. Min familie har været der gennem hele mit liv og støttet mig op hele tiden, hvor mine kammerater, det er nogen, der kun har været der i ti år. Så på den måde så er familien vigtigst.”

Jespers stærke tilknytning til sin familie og lokalområdet er en meget konkret empirisk illustration af Caseys begreb om “tykke steder” (Duff, 2010). Jesper beskriver et stedligt forbundet tilhørsforhold, som er opbygget over tid, og som i høj grad er bundet op omkring betydningsfulde og nære relationer. I tråd med dette skriver Lewicka (2011), hvordan længden af den periode, en person bor et sted, og forbindelser til betydningsfulde relationer er af afgørende betydning for oplevelsen af at føle sig knyttet til et sted og føle sig hjemme (Lewicka, 2011; Fallov, Jørgensen, & Knudsen, 2013). Men efter at Jesper er flyttet, har han fået et behov for at se sine venner oftere. Han fortæller:

“Det er fantastisk at have sit eget sted. Men det er meget ensomt om aftenen, hvis der ikke kommer nogen. [] Det er en dejlig stor lejlighed, jeg har. Men man føler sig nogle gange lidt lille i den. Men så må jeg invitere kammeraterne noget oftere.”

I Jespers tilfælde er etableringen af et tilhørsforhold til det nye sted i høj grad også en relationel proces, som handler om at skabe et hjem, hvor hans venner ofte kommer på besøg. I de tilfælde, hvor de unge ikke længere deler uddannelse eller by med deres gamle venner, er det i endnu højere grad et centralt tema, hvordan de vedligeholder kontakten til gamle venner. Det gælder for eksempel for Julie på 19 år, som er flyttet fra en lille provinsby til en lidt større provinsby, langt fra sine gamle veninder, som hun savner, efter at hun er flyttet hjemmefra. Men efter en periode med savn finder hun en løsning:

“Vi skal bare planlægge det, så går det! Så laver jeg en aftale med min veninder fra håndbold. Altså vi har lagt en dato i januar, fordi ellers så får vi bare ikke set hinanden. Så det fandt jeg ud af. Man må bare planlægge noget mere, så var det nemt nok. Men de første måneder synes jeg, det var helt vildt svært.”

Opretholdelsen af relationerne kan nogle gange få karakter af et stykke “vedligeholdelsesarbejde”, som kræver både tid og energi (Bruselius-Jensen & Sørensen, 2017). Flere oplever ligesom Julie, at “det sociale” er noget, de selv skal tage initiativ til efter flytningen, de skal være mere opsøgende og planlæggende for at opretholde deres venskaber, fordi de nu ikke bor i det samme område mere. De gamle venner bliver koblet til en følelse af tryk, som de fortæller, at de især har brug for i de perioder, hvor meget andet i deres liv er nyt og uvist. På den måde er tilstedeværelsen af gamle venner eller etableringen af nye relationer af helt central betydning, når unge etablerer et tilhørsforhold til et nyt sted. Det vanskeligste for Nikolaj og Sigrid, der begge er flyttet fra København i forbindelse med uddannelsesstart forskellige steder i Jylland, er, at de savner deres gamle venner i København. De ved, at de er afhængige af nye venskaber for at kunne falde til, og oplever, at de skal gøre en indsats for at bygge nye relationer op. I starten opleves det som et pres:

Nikolaj: “Det skulle jeg da lige vænne mig til i starten, at jeg ikke havde alle mine venner lige ved hånden og skulle til at bygge noget op igen.”

Sigrid: “Det var meget svært i starten (at være flyttet, red.). Det var sådan meget stille. [...] I starten, da kendte jeg ikke nogen. Og dem fra min klasse, dem kendte jeg heller ikke. Så man var meget alene i starten. Man talte selvfølgelig en lille smule med folk. Men når man så kom hen på kollegiet, så selvom der er 16 andre, der også bor her, så talte vi ikke så meget sammen, fordi det var sådan lidt nyt og farligt (griner let).”

10. “Så længe ånden er der og søde mennesker, så kan jeg bo overalt”

Isak er 18 år. Han er for nyligt flyttet fra Nordjylland til et kollegieværelse i Aarhus, hvor han går på andet år på HHX. For Isak var folkeskolen en rigtig svær tid, fordi han blev mobbet og ikke havde nogen nære venner. Han var til gengæld rigtig glad for at gå på efterskole, og han følte sig hjemme der:

“Folk, de var bare sådan: ’Det er bare Isak, og han er sådan her.’ Og der blev lyttet til en. [] Der var også plads til de helt store spørgsmål, alle de mærkelige tanker, man gik rundt med. [...] Det synes jeg helt klart var

noget, der gjorde mig hjemme og gav plads til, at jeg kunne udfolde mig.”

Isak fortæller, at det var svært for ham at komme hjem og bo hos sin mor igen efter efterskolen. Forældrene er skilt, og Isak har ikke kontakt til sin far. Han har et problematisk forhold til sin mor, det skyldes primært, at han er homoseksuel, hvilket hans mor ikke accepterer. Isak beskriver, hvordan han ikke føler sig hjemme hos sin mor:

“Altså jeg føler mig rigtig, rigtig utryg. Det er sådan en grundlæggende nervøsitet, der er i mig hele tiden, når jeg er hjemme. Så det er også den, jeg gerne vil væk fra. Og jeg tror også, at det meget er det, der ligger til baggrund for mine mentale problemer.”

Isak kommer således fra et hjem, hvor han ikke oplever at høre til og føle sig hjemme. Da han fylder 18 år, tager han derfor “den første mulighed for at flytte ud”, som han formulerer det. Han vil ikke være et sted, hvor han ikke oplever at høre til (Cuervo & Wyn, 2017). Til spørgsmålet om, hvad der skal til, for at han kan komme til at føle sig hjemme et sted, svarer han:

“Helt klart den der accept af, hvem jeg er. Og det kræver jo egentlig ikke særlig meget. Men altså det har jeg ikke hjemmefra. Så tror jeg bare rigtig meget, at jeg har brug for, at folk bare siger sådan: ‘Det er fint, at du er her. Vi har plads til dig. Du må gerne være her.’ Det tror jeg bare er den følelse, jeg har brug for at få.”

Isak længes altså efter at komme til at opleve, at han hører til, hvilket for ham handler om at blive accepteret og blive en integreret del af et fællesskab (Bell, 1999; Gammeltoft, 2014). Han drømmer også om, at den nye bolig bliver et sted:

“[...] hvor jeg kan have en masse gode minder, så mit hjem også bliver et hjem fyldt af gode minder. Det er det jo ikke nu.”

I modsætning til flere af de andre unge i denne artikel betyder det ikke så meget for Isak, hvordan hans bolig ser ud, eller hvilke møbler og brugsgenstande han omgiver sig med. Som det var tilfældet med Jon, knytter han ingen positive følelser til de ting, han har med sig fra barndomshjemmet. Han siger: “Så længe der er søde mennesker, så kan jeg bo overalt.”

Frem for de fysiske omgivelser er Isak optaget af at etablere et nyt tilhørsforhold i kraft af de mennesker, han omgiver sig med. Han finder stor støtte i sine venner, som betyder meget for ham:

“For mig er min familie jo ikke min familie. Min familie er de venner, jeg omgiver mig med, og dem, der er der for mig.”

Han glæder sig til at flytte hjemmefra, så han:

“[...] kan finde noget ro. Og så glæder jeg mig sindssygt meget til at kunne sige til dem [vennerne], at de bare kan komme over til mig. Jeg har mange venner, der har det svært derhjemme, og vi har også bare snakket om: ’Åh, hvis man bare kunne tage et andet sted hen!’ [] Så det glæder jeg mig virkelig meget til. At kunne sige: ’Bare kom hjem til mig.’”

Han fortæller, at han drømmer om at skabe et hjem med en særlig atmosfære. Han ønsker et hjem, som altid er åbent for de venner, der ligesom Isak ikke oplever at høre til i barndomshjemmet. Oplevelsen af, at tilhørsforhold fortælleres frem som en social og relationel proces, der kobles til en affektiv fornemmelse af at føle sig hjemme i kraft af de mennesker, han omgiver sig med. Med andre ord ønsker Isak at skabe et hjem, som kan forstås som et “tykt sted”, hvor han føler et affektivt tilhørsforhold i kraft af nære relationer (Duff, 2010).

Isaks fortælling kan samtidig læses som et udtryk for, at hans flytteproces er tæt koblet til forestillingen om, hvem han gerne vil være eller blive til som menneske. Ligesom de andre unge i denne artikel er han i en transitionsproces, hvor udgangspunktet for at skabe tilhørsforhold til det nye sted er, at han oplever, at han ikke bliver begrænset, eller begrænses mindst muligt, i sin identitetskonstruktion. Eget fysisk rum og plads har betydning for, hvordan venskaber kan opretholdes og dyrkes, især når der hverken er mentalt eller fysisk plads i barndomshjemmet. At skabe sit eget sted bliver meget presserende for de unge, der har haft familiære forhold, der ikke har givet dem mulighed for at blive til som de mennesker, de ønsker at være. Bengtsson og Mølholt (2018) viser i den forbindelse, at unge, der flytter for sig selv i en tidlig alder uden familier støtte, ofte befinder sig i en sårbar situation. For dem er det at skabe et tilhørsforhold til mennesker og steder af afgørende betydning for deres overgang til voksenlivet. Det samme gør sig gældende i vores studie.

11. Diskussion

Med udgangspunkt i det teoretiske begreb “belonging” har vi i denne artikel undersøgt de måder, som unge etablerer en oplevelse af at høre til – eller ikke at høre til – det sted, hvor han/hun flytter hen efter fraflytning fra barndomshjemmet. Artiklen sætter særligt fokus på den betydning, som unges

forhold til barndomshjemmet har på de måder, som de unge aktivt forsøger at skabe et tilhørsforhold et nyt sted.

Artiklen viser, at de unge bærer barndommens “belonging” med sig ind i voksenlivet, men de gør det på forskellige måder. I analysen operationaliserede vi “belonging”-begrebet ved at trække fire centrale tematikker frem, der alle knytter sig til et stedligt tilhørsforhold og til begrebet “tykke steder”, nemlig: materialitet, affekt, hverdagspraksisser og sociale relationer. Artiklen giver et indblik i, at etableringen af et tilhørsforhold i overgangen fra hjemme til udeboende er en affektiv proces, der både knytter sig til materialitet, til opbygning af betydningsfulde relationer og til etablering af nye hverdagspraksisser.

I relation til begrebet om “belonging” viser vi således i artiklen, hvordan de unge alle træder ind i en ny kontekst, et “tyndt sted”, når de flytter fra deres barndomshjem. Medmindre de bliver i deres lokalområde, flytter de til steder, hvor de ikke i forvejen har etableret nogen materielle, praktiske eller relationelle relationer. Analysen viser i den forbindelse, hvordan nogle af de unge forsøger at skabe eller genskabe et “tykt sted” på baggrund af de “tykke steder”, de bærer med sig fra deres barndom. Eksempelvis ved at etablere et lille mini-Ærø på et kollegieværelse i en større provinsby. Barndommens tilknytning søges genetableret på nye måder, både ved at etablere nye relationer og hverdagspraksisser såvel som ved at bringe ting og møbler fra barndomshjemmet, som har en positiv affektiv værdi, med ind i det nye hjem. Denne genetablering af tilknytning er ofte forbundet med følelser af savn og nostalgi, og den bliver til ved at skabe en kontinuitet over tid gennem materialitet. Andre etablerer et “tykt sted”, der ikke er forbundet med savn og nostalgi til det, de er flyttet fra. Her forbindes det nye sted snarere med en lettelse over, at flytningen gør det muligt at løsrive sig fra barndomshjemmet. Ting og møbler fra barndommen tillægges ikke nogen positiv værdi, snarere det modsatte, og efterlades derfor. Således er etableringen af stedlig “belonging” hos denne gruppe knyttet til brud til barndomshjemmet og ikke med kontinuitet.

I analysen viser vi således, hvordan nogle unges forhold til materialitet giver unge anledning til at definere den nye kontekst, de indgår i, som “deres sted”. Igennem markeringen af deres forhold til udvalgte ting og møbler fra barndommen forsøger de unge gennem den materielle kontekst at definere sig selv i den nye kontekst, de er trådt ind i. For nogle kommer denne definering nærmest til at ligne en fejring af tilhørsforholdet til barndommens sted. Det giver de unge adgang til at definere sig selv som mennesker med en positiv og værdifuld historie i den nye livssammenhæng og kan således skabe en følelse af tryghed og kontinuitet. Men mens nogle unge trækker materielle ting med fra deres barndom, som skaber kontinuitet over tid, forkaster en anden gruppe unge ting og møbler fra deres barndom, der er forbundet med noget negativt, og forsøger dermed at skabe et brud og at starte på et nyt kapitel.

Når de unge beskriver den periode, hvor de etablerer sig et nyt sted som udeboende, beskrives den allerførste tid ofte som en lidt kaotisk tid fyldt med følelser af usikkerhed, manglende overblik og et fravær af hverdagsrutiner. Derefter beskriver mange, hvordan deres hverdagsliv langsomt ændrer sig i retning af mere stabilitet, hverdagsrutiner og en følelse af hjemlighed. I tråd med Cuervo og Wyns (2017) pointe om, at etableringen af tilhørsforhold er performativt og etableres over tid (Lewicka, 2011), oplever disse unge, at de med tiden langsomt finder sig til rette i den nye livssituation og får etableret en ny hverdagsrytme, som de fleste trives i. En forudsætning for, at denne bevægelse kan finde sted, er, at nye meningsfulde hverdagsrutiner bliver etableret, samt at betydningsfulde sociale relationer skabes. Dette er af afgørende betydning for at lande sikkert i en ny hverdag som udeboende.

For mange unge er sociale relationer noget, som de skal arbejde på at få skabt. Her betyder det noget, om de unge bor tæt på gamle venner efter flytningen, eller om de er flyttet så langt væk geografisk, at der skal gøres en ekstra indsats for at skabe nye relationer det nye sted. Uanset udgangspunktet er de unges mulighed for at komme til at trives og føle, at de hører til et nyt sted, i høj grad bundet op på tilstedeværelsen af betydningsfulde sociale relationer.

For en gruppe af de unge hænger følelser af manglende kontrol, ensomhed og usikkerhed ved, i lang tid efter at de er flyttet hjemmefra. Fælles for disse unge er, at de i lang tid efter flytningen kæmper en hård kamp for at komme til at trives og føle, at de hører til det sted, de er flyttet til. Komplicerede familieforhold samt et fravær af meningsfulde hverdagspraksisser og nære relationer spiller i høj grad ind på mistrivlsen og den svære situation, de befinder sig i.

For unge, som kommer fra hjem/steder, hvor de ikke oplever, at de har hørt til, er det imidlertid hverken materialiteten eller relationen til familien og barndomshjemmet, som er afgørende for oplevelsen af at høre til et nyt sted som udeboende. Her er det i stedet etableringen af nære relationer i form af nye venner, som kobles sammen med en mulighed for og et håb om at få en ny start, der fremhæves som betydningsfuldt for, at den unge føler, at han/hun hører til. Her etableres stedligt tilhørsforhold således i mindre grad gennem kontinuitet, hvad enten der er tale om ting eller sociale relationer. Tilhørsforhold handler for disse unge i stedet om at starte på en frisk og forfølge et håb om et nyt liv med al den usikkerhed og forvirring, der kan følge med, når man oplever at stå alene og skulle starte forfra.

På trods af forskellighederne i de unges flyttehistorier er sociale relationer af afgørende betydning for, at de kan komme til at trives og føle, at de hører til et nyt sted. Artiklen viser således, at unges måder at skabe tilknytning til et nyt sted i forbindelse med fraflytning fra barndomshjemmet i høj grad må ses i lyset af de oplevelser af tilknytning, eller mangel på tilknytning, til barndomshjemmet, som de bærer sig med sig ind i voksenlivet.

REFERENCER

- Ahmed, S. (2004). Affective Economies. *Social Text*, 22(2), 117-139. <https://www.muse.jhu.edu/article/55780>.
- Beer, A., Faulkner, D., Paris, C., & Clower, T. (2011). *Housing transitions through the life course. Aspirations, needs and policy*. Bristol: Policy Press. <https://books.google.dk/books?hl=da&lr=&id=BGB3o8D6ohcC&oi=fnd&pg=PR3&dq=Housing+transitions+through+the+life+course> [09.04.19]
- Bell, V. (1999). Performativity and belonging – an introduction. *Theory, Culture and Society*, 16(2) 1-10. <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/02632769922050511> [09.04.19]
- Bengtsson, T.T., & Mølholt, A. (2018). Creation of belonging and non-belonging in the temporal narratives of young people transitioning out of care in Denmark. *Nordic Social Work Research*, 8(1), 54-64.
DOI: 10.1080/2156857X.2018.1494034
- Bruselius-Jensen, M., & Sørensen, N.U. (2017). *Unge fællesskaber: Mellem selvfølgelighed og vedligeholdelse*. Aalborg: Aalborg Universitetsforlag. http://vbn.aau.dk/files/257823936/Unge_f_llesskaber_Online_version.pdf [09.04.19]
- Casey, E. (2001). Between geography and philosophy: what does it mean to be in the place-world? *Annals of the Association of American Geographers*, 91(4), 683-693. <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1111/0004-5608.00266> [09.04.19]
- Cuervo, H., & Wyn, J. (2017). A longitudinal analysis of belonging: temporal, performative and relational practices by young people in rural Australia. *Young*, 25(3) 219-234. <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/1103308816669463> [09.04.19]
- Danmarks Statistik (2018). UNGFLYT: Unge, der flytter efter kommune, familietype, køn, alder og flyttetype. Lokaliseret 18.09.18 på: <http://www.statistikbanken.dk/UNGFLYT>
- Davies, B. (1992). (In)scribing body/landscape relations. Walnut Creek: AltaMira Press.
- Dommermuth, L. (2009). Udflytting fra oppveksthjemmet. Når flytter de unge hjemmefra? <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/naar-flytter-de-unge-hjemmefra> [26.02.19]
- Duff, C. (2010). On the role of affect and practice in the production of place. *Environment and Planning D: Society and Space*, 28(5), 881-895. <https://doi.org/10.1068/d16209> [09.04.19]
- Fallov, M.A., Jørgensen, A., & Knudsen, L.B. *Mobile Forms of Belonging. Mobilities*, 8(4), 467-486. <https://rsa.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/17450101.2013.769722#.XKx-zUxuJaS> [09.04.19]
- Farrugia, D., & Wood, B.E. (2017). Youth and spatiality: Towards interdisciplinarity in youth studies. *Young*, 25(3), 209-218.
- Ford, J., Rugg, J., & Burrows, R. (2002). Conceptualising the contemporary role of housing in the transition to adult life in England. *Urban Studies*, 39(13), 2455-2467. <https://doi.org/10.1080/0042098022000027059> [09.04.19]
- Gammeltoft, T. (2014). Conclusion: Toward an anthropology of belonging. Haunting images. A cultural account of selective reproduction in Vietnam. University of California Press, 225-235.
- Gram, M., Hogg, M., Blichfeldt, B.S., & MacLaran, P. (2015). Intergenerational relationships and food consumption: the stories of young adults leaving home. *Young consumers*, 16(1), 71-84.
DOI: 10.1108/YC-01-2014-00422

- Guldbrandsen, L. (2002). Aldri har det vært så ille som akkurat nå – om norsk ungdoms utflytting fra barndomshjemmet og etablering i egen bolig. *Tidsskrift for Ungdomsforskning*, 2(1), 33-50. <https://journals.hioa.no/index.php/ungdomsforskning/article/view/1170> [09.04.19]
- Jones, G. (1995). *Leaving Home*. Buckingham: Open University Press. <http://www.leeds.ac.uk/educol/documents/163424.pdf> [09.04.19]
- Juvonen, T. (2014). Fragile agencies in the making: challenges of independent living in emerging adulthood. *Young*, 22(3), 253-269. <https://doi.org/10.1177%2F1103308814533461> [09.04.19]
- Kvale, S. (1994). Interview. En introduktion til det kvalitative forskningsinterview. København: Hans Reitzels Forlag.
- Lappegård, T., & Brunborg, H. (2004). Ungdom og demografi. *Tidsskrift for Ungdomsforskning*, 4(1), 93-104. <https://journals.hioa.no/index.php/ungdomsforskning/article/view/1143> [09.04.19]
- Lewicka, M. (2011). Place attachment: How far have we come in the last 40 years? *Journal of Environmental Psychology*, 31(3), 207-230. <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2010.10.001> [09.04.19]
- Mulder, C.H. (2009). Leaving the parental home on young adulthood. In A. Furlong, (Ed.), *Handbook of Youth and Young Adulthood, New perspectives and agendas* (pp. 203-210). London; New York: Routledge, Taylor & Francis Group. <https://lcn.loc.gov/2008035735> [09.04.19]
- Mørch, S. (2010). Ungdomsforskning som perspektiv og mulighed. *Psyke & Logos*, 31(1), 11-44. <https://tidsskrift.dk/psyke/article/view/8447> [09.04.19]
- Nielsen, M., Görlich, A., Grytnes, R., & Dyreborg, J. (2017). Without a safety net: Precarization among young danish employees. *Nordic Journal of Working Life Studies*, 7(3).
- Nielsen, M.L., Dyreborg, J., & Lipscomb, H. (2018). Precarious work among young danish employees – a permanent or transitory condition? *Journal of Youth Studies*, 22(1), 7-28.
DOI: 10.1080/13676261.2018.1469739
- Pedersen, A.R. (1998). En præsentation af sneboldsmetoden. I: P. Bogason & M. Pless (2009) (red.), *Udsatte unge på vej i uddannelsessystemet*. Ph.d.-afhandling. Forskerskolen DOCSOL (Doctoral School of Organisational Learning). Danmarks Pædagogiske Universitets-skole. Aarhus Universitet.
- Roberts, S. (2013). Youth studies, housing transitions and the “missing middle”: Time for a rethink? *Sociological Research Online*, 18(3), 1-12. <https://doi.org/10.5153%2Fsro.3107> [09.04.19]
- Sandlie, H.C. (2011). Hvordan går det med ungdommens etablering på boligmarkedet? *Tidsskrift for Ungdomsforskning*, 11(2), 49-69. <https://journals.hioa.no/index.php/ungdomsforskning/article/view/1032> [09.04.19]
- Savage, M., Bagnall G., & Longhurst, B. (2005). *Theory, Culture & Society: Globalization and Belonging*. London: Sage Publications. <http://dx.doi.org/10.4135/9781446216880> [09.04.19]
- Sørensen, E. (Ed.). *Samfundsforskning bottom-up. Teori og metode* (222-238). Frederiksberg: Roskilde Universitetsforlag.
- Watt, P. (2009). Living in an oasis: Middle-class disaffiliation and selective belonging in an english suburb. *Environment and Planning A: Economy and Space*, 41(12), 2874-2892. <https://doi.org/10.1068%2Fa41120> [09.04.19]
- Winther, I. (2005). Hjemmet er mere end et hus. *Jordens Folk*, 40(2), 4-9.

- Winther-Lindqvist, D. (2010). På tærsklen til et ungdomsliv – social identitet og fremmelighed. *Psyke & Logos*, 31(1), 147-173. <https://tidsskrift.dk/psyke/article/view/8453> [09.04.19]
- Woodman, D., & Leccardi, C. (2015). Generations, transitions, and culture as practice: A temporal approach to youth studies. In D. Woodman & A. Bennet (Eds.), *Youth Cultures, Transitions and Generations* (pp. 56-68). London: Palgrave Macmillan. https://doi.org/10.1057/9781137377234_5 [09.04.19]
- Yuval-Davis, N. (2006). Belonging and the politics of belonging. *Patterns of prejudice*, 40(3), 197-214. <https://doi.org/10.1080/00313220600769331> [09.04.19]